

TRAGOVI VOJISLAVA MIŠKOVIĆA U BIBLIOTECI SANU

M. ČOLAKOVIĆ and S. PETROVIĆ

Serbian Academy of Sciences and Arts, Knez Mihailova 35, 11000 Belgrade, Serbia

E-mail: sanja.petrovic@bib.sanu.ac.rs

Razmatranje naučnog rada i doprinosa akademika Vojislava Miškovića neodvojivo je od njegovog rada i angažmana u okviru Srpske akademije nauka i umetnosti, pa samim tim i njene biblioteke, koja svakako u to vreme nije postojala ni radila u obimu u kom radi danas ali jeste bila značajna.

Akademik Vojislav Mišković studirao je na univerzitetima u Getingenu i Budimpešti, a pred izbijanje Prvog svetskog rata prebegao je u Srbiju. U ratu je učestvovao sve do 1918. godine, kada je oslobođen vojne obaveze da bi u Francuskoj završio započete studije. Diplomirao je astronomiju na Univerzitetu u Marseju 1919. godine i postao asistent pri tamošnjoj Astronomskoj opservatoriji. Doktorski ispit iz astronomije položio je u Monpeljeu 1924. sa disertacijom “Etudes de statistique stellaire”. Na predlog profesora Mihaila Petrovića, Bogdana Gavrilovića i Milutina Milankovića, izabran je 1925. godine za vanrednog profesora teorijske i praktične astronomije na Univerzitetu u Beogradu i postao upravnik Astronomске opservatorije. Za dopisnog člana Srpske kraljevske akademije izabran je već 1929. godine, a 1939. postao i njen redovni član. Pristupnu akademsku besedu pod nazivom “Uloga astronomije u saradnji sa ostalim naukama” održao je 8. februara 1940. Posvetio se izgradnji današnje Astronomске opservatorije na Zvezdari, čiji je upravnik bio do 1945. iako je u raznim vidovima učestvovao u njenom radu sve do 1953. godine. Bio je među osnivačima Matematičkog instituta 1946. godine i osnivač Astronomsko–numeričkog instituta 1950. godine, čiji je bio i prvi upravnik.

Kao jedan od najaktivnijih članova Srpske akademije nauka i umetnosti, a od 1943. i sekretar Odeljenja prirodno–matematičkih nauka (u to vreme Akademije prirodnih nauka) kao i član Komisije za obezbeđenje Akademijine arhive, Vojislav Mišković je tokom 1943. imao izuzetno važnu ulogu u uređenju arhive i biblioteke i njihovom preseljenju iz zgrade u Brankovoj br. 13, gde su bile privremeno smeštene, u oporavljenu zgradu u Brankovoj br. 15. O tome postoji i vrlo detaljan izveštaj akademika Vojislava Miškovića koji je podneo Predsedništvu. Takođe, u februaru 1944. godine, Predsedništvo mu je poverilo i izradu novog Pravilnika o biblioteci Srpske akademije nauka.

Kao intelektualac školovan u inostranstvu, Mišković je nastojao da našu astronomiju uvede u evropske naučne krugove i dobro je razumeo važnost objavljivanja domaćih radova na stranim jezicima te je tako još pre rata pokrenuo mnoge pub-

likacije Astronomske opservatorije na stranim jezicima, koje se čuvaju u Biblioteci SANU. To su: *Mémoires de l'Observatoire astronomique de Belgrade* (1932-1949), *Bulletin de l'Observatoire astronomique de Belgrade* (1936-1991), koji od 1992. izlazi pod imenom *Bulletin astronomique de Belgrade*, a od 1998. kao *Serbian Astronomical Journal*, zatim *Annuaire de l'Observatoire astronomique de Belgrade* (1928-). Navedene serijske publikacije stekle su međunarodni ugled, a i sam akademik Mišković u njima je redovno objavljivao radove i pisao priloge. Kao izuzetno značajne za astronomsku nauku, treba svakako pomenuti i *Godišnjak Astronomske opservatorije Univerziteta u Beogradu (Godišnjak našeg neba)* (1929-1961) i *Nautički godišnjak* (1934-1941), koji je takođe pokrenuo i oko čijeg se izdavanja zalagao. Osim tih stručnih časopisa, u takozvanom opštem fondu Biblioteke SANU čuvaju se primerci Miškovićevih udžbenika, kao i radovi koje je objavljivao u Akademijinim izdanjima, mahom u *Glasu Odeljenja prirodno-matematičkih nauka*.

U dokumentaciji Biblioteke SANU, o kojoj se stara Bibliografsko odeljenje, čuvaju se, između ostalog, portretske fotografije akademika Miškovića i jedno pismo u kome se obraća Odeljenju prirodno-matematičkih nauka sa stručnim pozitivnim mišljenjem o radu Dragutina Đurovića "Sistematske promene longituda i latituda" i njegovoj naučnoj podobnosti za štampanje u nekom od Akademijinih izdanja. Preostala pisma čuvaju se u Arhivu SANU.

U Biblioteci SANU čuva se i Posebna biblioteka Vojislava Miškovića, koja nosi signaturnu oznaku PB 7. Svoju biblioteku akademik Vojislav Mišković je lično poklonio Akademijinoj biblioteci 1971. godine, zajedno sa originalnim ormanom u kome se nalazila, a u kojem se i danas čuva. Isprva je bila smeštena u Sali akademika a danas se nalazi u čitaonici Biblioteke SANU: "Na VI sednici Izvršnog odbora Predsedništva SANU od 6. jula 1971. godine, IO se upoznao sa predlogom Biblioteke u pogledu smeštaja biblioteke akademika V. Miškovića pa je zaključeno da se ova biblioteka s ormanom smesti u Salu akademika." (Godišnjak LXXVIII za 1971, 1973, str. 198). U toj biblioteci čuva se 26 naslova časopisa na francuskom, engleskom, nemačkom, srpskom, ruskom i jedan i na portugalskom jeziku, ukupno 344 monografije i 105 zbirnih dela, odnosno separata, članaka i isečaka iz novina, koje je akademik Mišković lično koričio pod različitim naslovima – *Varia astronomica*, *Mélanges astronomiques*, *Les Planètes*, *Observatoires*, *Petit planètes*, *Photométrie*, *Comètes*, *Eclipse*, *Temps* itd. iz oblasti astronomije, istorije astronomije i popularne astronomije. Uz neka od navedenih zbirnih dela dat je sadržaj priloga, ali u nekim sadržajima nisu obuhvaćeni svi povezani prilozi. U okviru tih svezaka s raznim radovima postoje Miškovićevi rukopisni prevodi ili prepisi članaka iz naučnih časopisa iz oblasti prirodno-matematičkih nauka. Većina knjiga i časopisa ima *ex libris* ili samo Miškovićev potpis, a uz neke knjige postoji i podatak koji je akademik Mišković beležio o poreklu knjige, odnosno mestu i državi u kojoj je pribavljena. U Biblioteci se čuva i primerak Miškovićeve doktorske teze "Etudes de statistique stellaire" s njegovim *ex-libris*-om i potpisom. Najstarija izdanja u toj biblioteci jesu dva toma Njutnovih "Mathematical principles of natural philosophy", objavljena u Londonu 1803. godine (Matematički principi prirodne filozofije, lat. *Philosophiae naturalis principia mathematica*, jedno od najvažnijih dela u istoriji nauke, prvi put štampano 1687. godine u tri toma). Veliki broj monografija, separata i članaka sadrži i posvete autora, Miškovićevih studenata, kolega i saradnika. Tu su i monografije sa posvetama akademika Milutina Milankovića i Aleksandra Deroka. Što se tiče posveta

samog akademika Miškovića, u Posebnoj biblioteci Miodraga Ibrovca čuva se primerak Miškovićeveg dela “Johannes Kepler” s autorovom posvetom. Još jedan primerak Miškovićeve doktorske teze čuva se i u privatnoj biblioteci Antona Bilimovića i sadrži autorovu posvetu akademiku Bilimoviću.

Posebna biblioteka Vojislava Miškovića obrađena je i dostupna onlajn u elektronskoj bazi podataka COBIB.SR (deo sistema COBISS).

U avgustu tekuće 2017. godine, u Biblioteci SANU priređena je kamerna izložba o akademiku Vojislavu Miškoviću, povodom 125 godina od njegovog rođenja. Tom prilikom izloženi su izabrani radovi akademika Miškovića, kao i publikacije i članci o njemu koje Biblioteka SANU čuva.

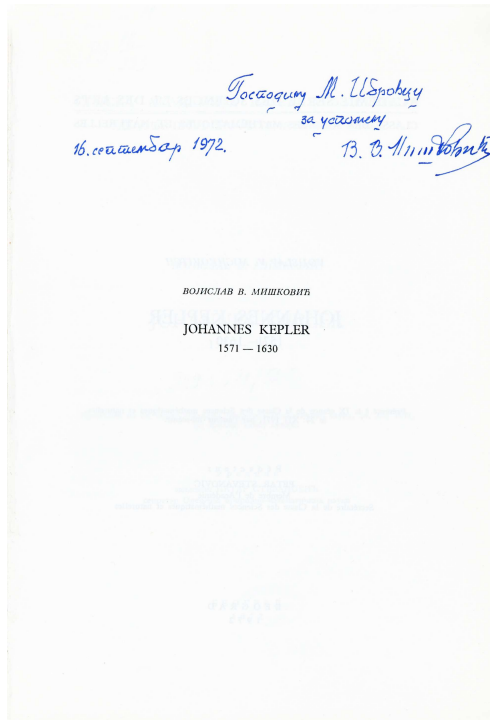

Figure 1: Posveta akademika V. Miškovića akademiku Miodragu Ibrovcu: Gospodinu M. Ibrovcu za uspomenu, V. V. Mišković, 16. septembar 1972.

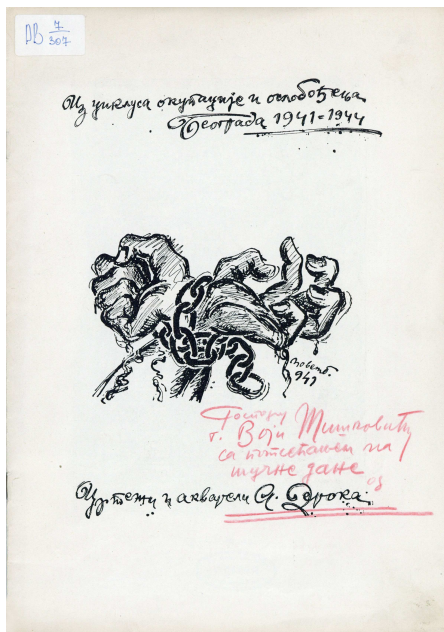

Figure 2: Posveta akademika Aleksandra Deroka akademiku Vojislavu Miškoviću: Gospodinu g. Voji Miškoviću sa potsećanjem na mučne dane od A. Deroka.

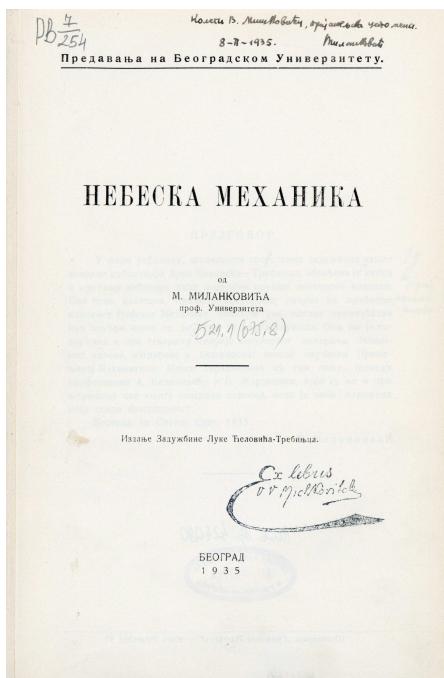

Figure 3: Posveta akademika Milutina Milankovića akademiku Vojislavu Miškoviću: Kolegi V. Miškoviću, prijateljska uspomena M. Milanković 8-II-1935.